

Строкович Г. В.

*доктор економічних наук,
професор кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Гончарук С. В.

*аспірант
Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»*

Strokovych H. V.

*Doctor of Economic Sciences, Assistant Professor,
Professor Department of State Management,
Public Administration and Regional Economy,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic*

Goncharuk S. V.

*Post-Graduate Student
Kharkiv Humanitarian University
«People's Ukrainian Academy Kharkov»*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ «ФІНАНСИ», «ФІНАНСУВАННЯ», «ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ», «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ»

THE RELATIONSHIP OF ECONOMIC CATEGORIES "FINANCE", "FINANCING", "FINANCIAL PROVIDING", "FINANCIAL RESOURCES"

Анотація. У статті розглянуто трансформацію науково-методичних підходів до визначення категорій «фінанси», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансові ресурси». Ідентифіковано їх особливості, форми й методи. Доведено, що обґрунтування джерел фінансування підприємства є головним фактором, що впливає на фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання та може адекватно реагувати за зовнішні зміни та його потреби.

Ключові слова: категорія, фінанси, фінансування, фінансове забезпечення, ресурси.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки, яка зумовлюється трансформацією суспільних відносин, суперечливістю економічних інтересів, ускладненням процесів фінансування, здійснення фінансового моніторингу та, як наслідок, погіршенням фінансового стану промисловості загалом та машинобудування зокрема, важливу роль відіграє визначення особливостей категорій «фінанси», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансові ресурси».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз трансформації поглядів провідних науковців стосовно проблематики фінансування свідчить, що використанню поняття «джерела фінансування підприємств» передують розгляд у наукових працях понять «фінанси», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансові ресурси». Відмітною характеристикою цих понять є те, що розвиток одного поняття спонукає до появи інших. Трансформація суспільства супроводжується ускладненням економічних відносин, що в свою чергу призводить до появи різноманітних фінансових відносин, які перетворюють фінанси, з одного боку, в універсальний та надзвичайно активний елемент економічного життя [9], а з іншого – значно ускладнюють його функціонування, що зумовлюється появою нових методів, принципів управління ними. Тому доцільним представляється здійснення аналізу відповідного категоріального апарату.

Мета статті полягає у дослідженні, аналізі та систематизації наукових підходів до ідентифікації категорій «фінанси», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансові ресурси».

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим складником визначення сутності категорії «фінанси» є аналіз праць видатних вчених, які її досліджували як економічну категорію. У табл. 1 наведено визначення фінансів як економічної категорії.

Таким чином, аналіз літературних джерел з проблеми визначення фінансів як економічної категорії (табл. 1) дає змогу відзначити такі ключові моменти: фінанси розглядають як сукупність грошових коштів на рівні держави, галузей, підприємств та організацій [10; 12; 49; 50]; як структуровані грошові відносини [37]; як мистецтво і науку управління грошима, особливо в умовах дефіциту [5; 60]; як форму та систему економічних відносин на макrorівні [32; 36]; як узагальнюючий економічний термін, який виражає як грошові кошти, фінансові ресурси, що розглядаються в їх створенні та прямованні, розподіленні та перерозподіленні, так і економічні відносини, зумовлені взаємними розрахунками між господарськими суб'єктами, грошовим обігом [30; 61].

Для визначення особливостей поняття «фінанси» важливим представляється розглянути його з філософської позиції. На думку Т.А. Говорушко та інших, поняття є

Визначення фінансів як економічної категорії

Автор, джерело	Зміст визначення	Характеристика
Боден Ж. [25]	Сукупність грошових коштів, необхідних для задоволення потреб держави та різних суспільних груп.	Розглядає як сукупність грошових коштів на макрорівні.
Боді З., Мертон Р. [5]	Наука про те, яким чином люди керують витратами і надходженням дефіцитних грошових ресурсів протягом певного періоду часу.	Розглядає як науку управління в умовах дефіциту.
Венгер В. [10, с. 413].	Сукупність обмінно-розподільних відносин, що виникають на підприємстві у процесі формування, розміщення і використання фінансових ресурсів, здійснення витрат, отримання і розподілу доходів.	Розглядає як сукупність обмінно-розподільних відносин.
Вітте Ю. [12]	Вся сукупність державного майна і взагалі стан всього державного господарства. Таким чином, науку про фінанси можна визначити як науку про способи найкращого задоволення матеріальних потреб держави.	Розглядає як сукупність державного майна і взагалі стан всього державного господарства.
Говорушко Т., Шеремет О., Дем'яненко І., Багацька К. та інші [49]	Сукупність грошових відносин, у процесі яких відбувається формування та використання фондів грошових ресурсів; їх метою є відшкодування витрат, пов'язаних із процесом виробництва та виконанням державою функцій.	Розглядають як сукупність грошових відносин.
Економічна енциклопедія [50]	Сукупність грошових відносин, пов'язаних із формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов – і національного багатства.	Розглядає як сукупність грошових коштів на макрорівні.
Огородник В. [25, с. 148.]	1. Галузь практичної діяльності, яка має на меті формування, розподіл і використання для забезпечення функціонування національної економіки. 2. Сукупність публічних та/або приватних грошових коштів. 3. Наука, наукова дисципліна і відповідно навчальний предмет, що вивчає циркуляцію монетарних ресурсів між суб'єктами економічних відносин.	Розглядає як: галузь практичної діяльності; сукупність грошових коштів; науку.
Ожегов С., Шведова Н. [26]	1. Сукупність грошових коштів держави, підприємства; система формування та розподілу цих коштів. 2. Гроші, грошові справи.	Розглядають як: сукупність грошових коштів на макро- та мікрорівнях; гроші взагалі.
Райзберг Б. [30]	Узагальнюючий економічний термін, який означає як грошові кошти, фінансові ресурси, що розглядаються в їх створенні та прямуванні, розподіляються та перерозподіляються, так і економічні відносини, зумовлені взаємними розрахунками між господарськими суб'єктами, грошовим обігом.	Розглядає як узагальнюючий економічний термін.
Сабанті Б. [32]	Система грошових відносин з приводу формування і використання фондів, необхідних державі для виконання своїх функцій.	Розглядає як систему грошових відносин.
Словник української мови [36, с. 598.]	Система грошових відносин у тій чи іншій державі, а також сукупність усіх грошових коштів, що є в розпорядженні держави.	Розглядає як систему грошових відносин на макрорівні.
Стасюк Н. [37, с. 24]	Структуровані грошові відносини, зведені до певної системи капіталу (основного, оборотного), фондів грошових засобів тощо. Будь-яка форма капіталу, маючи вартісну оцінку, починає свій рух, завдяки набуття ним фінансової форми.	Розглядає як структуровані грошові відносини.
Gitman L. [60, с. 4]	Це мистецтво і наука управління грошима. Фінанси охоплюють процеси, інститути, ринки і інструменти, що мають стосунок до циркуляції грошових коштів між індивідуумами, фірмами та урядами.	Розглядає як мистецтво і науку управління грошима.
Parker R. [61, с. 120]	Узагальнений термін, який використовується для характеристики монетарних ресурсів і способів їх генерування та використання.	Розглядає як узагальнений термін.

абстракцією, продуктом розумової діяльності людини, результатом руху думки від конкретного до абстрактного, теоретичним виразом реальних відносин [49].

У процесі трактування поняття «фінанси» провідні науковці використовують такі філософські категорії, як «сутність» і «явище», «зміст» і «форма» [58].

Узагальнюючи розглянуті визначення, можна дійти висновку, що за сутністю фінанси є об'єктивною економічною категорією [5; 10; 12; 25; 32; 36; 60], яка відобра-

жає сукупність економічних відносин, що пов'язані з розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів на всіх економічних рівнях з метою створення фондів грошових коштів та їх використання для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства.

Процес розподілу й перерозподілу за допомогою фінансів супроводжується рухом грошових коштів, що набувають особливих різноманітних форм у вигляді доходів, нагромаджень, відрахувань, надходжень, що у

сукупності становлять фінансові ресурси суспільства, які є матеріальними носіями фінансових відносин [49]. Використання фінансових ресурсів здійснюється за рахунок фондів грошових коштів цільового призначення. Аналіз матеріальних носіїв фінансових відносин є підґрунтям виокремлення фінансів із загальної сукупності економічних категорій та ідентифікації такої специфічної ознаки фінансів, як фінансові відносини, що пов'язані з формуванням фінансових ресурсів, утворенням і використанням грошових фондів цільового призначення. Пізнання сутності фінансів дає можливість сформулювати оптимальну теоретичну модель їх розподілу, яка б дозволила збалансувати інтереси всіх зацікавлених сторін. Застосування такої теоретичної моделі, використання діючих законів та інших нормативних актів сприяє розробленню відповідної практичної моделі, максимально наближеної до теоретичної. Отже, розуміння сутності категорії «фінанси» всіма суб'єктами розподілу є підґрунтям вирішення всіх фінансових питань що виникають між контрагентами.

З іншого боку, поняття «фінанси» розглядається як явище. Згідно з цим фінанси як об'єктивна економічна категорія за умови прийняття законодавчих та нормативних актів набувають матеріального вираження у русі розподіленої вартості як за допомогою певних видів доходів, надходжень, нагромаджень, відрахувань, видатків, витрат тощо, так і за допомогою руху фінансових ресурсів загалом [49]. Рух фінансів, які відображаються в певних фінансових ресурсах, а згідно з процесним підходом – у грошових потоках, є неперервним. Отже, фінанси як явище відображають структуру фінансових ресурсів та потоків, джерел їх формування, напрямів розподілу, які характеризуються обсягами, вартістю, спрямованістю і термінами. Важливою умовою успішного господарювання є збалансованість фінансових інтересів усіх контрагентів за обсягами, вартістю, ризикованістю, забезпеченням, цільовим призначенням тощо. Як наголошують О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька та ін., між сутністю фінансів та їхнім явищем спостерігається тісний взаємозв'язок та суперечності, що зумовлені законом єдності і боротьби протилежностей [49].

Розглянемо поняття «фінанси» за змістом та формою. Як наголошують численні науковці [49], за змістом фінанси відображають кінцеву мету розподільчих і перерозподільчих процесів, які пов'язані з формуванням і використанням фондів грошових коштів. А саме грошові фонди є матеріальним змістом фінансів. У фінансовій науці виділяють такі основні ознаки, характерні для фондів грошових коштів, як наявність грошових фондів у суб'єктів розподільчих відносин, які здійснюють діяльність в умовах суспільної власності (формування фондів грошових коштів для індивідуального споживання неможливе); законодавче та нормативно-правове забезпечення процесів формування і використання грошових фондів; односторонній рух грошових коштів у процесі формування і використання грошових фондів (немає еквівалентного обміну); цільовий характер коштів кожного грошового фонду; динамічність кожного фонду (кошти грошових фондів не нагромаджуються, а використовуються у міру надходження); мобільність (кошти грошових фондів використовуються насамперед на найнеобхідніші потреби); можливість поступової мобілізації та використання одних і тих самих коштів одним грошовим фондом декілька разів, або декількома грошовими фондами у процесі кругообігу цих коштів [49].

Суттєве значення в процесі дослідження поняття «фінанси» має аналіз їх форми. Розрізняють такі форми фінансів, як доходи, надходження, нагромадження, відрахування, видатки, витрати, тобто елементи, які характеризують рух фондів грошових коштів [49]. Фактично ці форми харак-

теризують матеріальне вираження фінансових відносин. Між формою і змістом простежуються, з одного боку, тісний взаємозв'язок, а з іншого – суперечності, які ідентифікуються особливостями дії закону єдності і боротьби протилежностей. Поряд із цим зміст і форма фінансів зумовлені їх сутністю та явищем. Діалектичний взаємозв'язок та відмінності між цими категоріями дають можливість пізнати сутність фінансів, більш виважено підходити до прийняття управлінських рішень стосовно вибору джерел фінансування.

Важливе значення мають фінанси в успішності процесу інтеграції вітчизняних суб'єктів господарювання в європейській економічній простір.

По-перше, завдяки фінансам здійснюється кругообіг матеріальних ресурсів, товарів, послуг, що забезпечує неперервність процесу відтворення виробництва та життєдіяльності суспільства як на макро-, так і на макрорівні.

По-друге, саме фінанси забезпечують поступальний розвиток національної економіки держави, зокрема, створення ВВП, формування централізованих фондів держави, небюджетних фондів тощо.

По-третє, завдяки фінансам здійснюється перерозподіл національного доходу через бюджет та через інші централізовані фонди для забезпечення життєдіяльності соціально незахищених верств населення, закупівлі державою суспільних благ і послуг, які мають стратегічне значення.

По-четверте, саме фінанси є підґрунтям розподілу й перерозподілу первинних і вторинних доходів між галузями, регіонами, соціальними верствами населення, окремими юридичними і фізичними особами на користь тих, які економічно є більш ефективними.

По-п'яте, безпосередньо фінанси приймають активну участь у підтримці виробничого процесу, забезпечуючи його необхідними скланиками на кожному його етапі, контролюючи ефективність використання будь-яких ресурсів.

По-шосте, завдяки фінансам реалізується можливість здійснення різноманітних видів економічної діяльності шляхом мобілізації грошових ресурсів та забезпечується оптимальний розподіл мобілізованих ресурсів.

По-сьоме, саме фінанси створюють ефективного власника виробничих активів шляхом об'єднання, поглинання тощо.

По-восьме, у фінансах формується система показників, які є індикаторами стану і напряму розвитку економічного, соціального та екологічного аспектів діяльності суспільства.

По-дев'яте, забезпечують можливість перевірки дотримання законодавства з фінансових питань, своєчасності та повноти виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, податковими органами, банками, іншими фінансовими установами та будь-якими контрагентами [48].

Доцільним також представляється розглянути поняття «фінансування» як економічну категорію. Найбільш поширені визначення авторів представлено у табл. 2.

Отже, за табл. 2 та з урахуванням економічних тенденцій можна дійти висновку, що фінансування – це забезпечення грошовими ресурсами поточних витрат і стратегічних вкладень; яке здійснюється за рахунок різних форм та джерел з метою створення максимальної цінності об'єкту.

Впродовж дослідження поняття «фінансування» як економічної категорії доцільним представляється також розгляд поняття «фінансове забезпечення» як економічної категорії. Найбільш поширені визначення авторів представлено у табл. 3.

Отже, узагальнюючи інформацію, яка представлена у табл. 3, та враховуючи тенденції, можна дійти висновку, що фінансове забезпечення – це система джерел і форм фінансування функціонування та розвитку економічної, соціальної та будь-якої іншої сфери суспільства, яка відповідає чинному законодавству.

Визначення фінансування як економічної категорії

Автор, джерело	Зміст визначення	Характеристика
Азрилиян А. [1]	Забезпечення грошовими ресурсами поточних витрат і капітальних вкладень; здійснюється за рахунок власних коштів підприємства, держави, залучених, позикових та інших коштів. Об'єктами фінансування можуть бути підприємства, підприємці, громадяни, а також різні економічні програми і види економічної діяльності.	Акцентує увагу на забезпеченні грошовими ресурсами.
Василик О. [9]	Метод безповоротного надання фінансових ресурсів суб'єктам господарювання за рахунок коштів бюджетних і позабюджетних фондів.	Акцентує увагу на методі безповоротного надання фінансових ресурсів.
Великий економічний словник [52]	Забезпечення необхідними фінансовими ресурсами витрат на здійснення, розвиток чого-небудь. Наприклад проекту, технічного переозброєння, плану заходів комплексної програми, бюджету та бюджетних витрат тощо.	Акцентує увагу на забезпеченні фінансовими ресурсами.
Економічні механізми управління ризиками надзвичайних ситуацій [54]	Забезпечення необхідними фінансовими ресурсами всього господарства країни, регіонів, підприємств, підприємців, громадян, а також різних економічних програм і видів економічної діяльності	Акцентує увагу на забезпеченні фінансовими ресурсами.
Економічний портал [53]	Забезпечення необхідними фінансовими ресурсами всього господарства країни, регіонів, підприємств, підприємців, громадян, а також різних економічних програм і видів економічної діяльності. Фінансування здійснюється за рахунок власних внутрішніх джерел та зовнішніх джерел у вигляді асигнувань з коштів бюджету, кредитних коштів, іноземної допомоги, внесків інших осіб.	Акцентує увагу на забезпеченні фінансовими ресурсами.
Нікбахт Е., Гроппеллі А. [23]	Застосування різноманітних економічних прийомів для досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу.	Акцентує увагу на застосуванні різноманітних економічних прийомів.
Опарін В. [27]	Сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов і національного багатства.	Акцентує увагу на сукупності грошових відносин.
Поддєрьогін А. [45, с. 531]	Реалізація фінансового забезпечення потреби підприємства у капіталі.	Акцентує увагу на реалізації фінансового забезпечення потреб.

Таблиця 3

Визначення фінансового забезпечення як економічної категорії

Автор, джерело	Зміст визначення	Характеристика
Васечко Л. [8]	Система джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства.	Розглядає як систему джерел і форм фінансування.
Василик О. [9, с. 103]	Визначена законодавством сукупність заходів, спрямованих на створення фінансової бази для досягнення певних цілей.	Розглядає як сукупність заходів.
Венгер В. [10]	Регулюється на основі відповідної системи функціонування, яке може здійснюватися у трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування.	Розглядає як таке, що регулюється на основі відповідної системи функціонування.
Говорушко Т., Шеремет О. та інші [49]	Поняття потреб фінансового відтворювального процесу за рахунок власних або залучених коштів.	Розглядає як потреби фінансового відтворювального процесу.
Опарін В. [27, с. 56]	Реалізується на основі відповідної системи фінансування та може здійснюватися у трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування.	Розглядає як таке, що реалізується на основі відповідної системи фінансування.
Стасюк Н. [37, с. 22]	Покриття затрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою.	Розглядає як покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів.

На думку численних науковців [8; 10; 19; 27; 37], фінансове забезпечення відтворювального процесу здійснюється у таких формах, як бюджетне фінансування на безповоротних засадах; кредитування – надання коштів на принципах повернення платності, терміновості забезпеченості; самофінансування – фінансування діяльності підприємства за рахунок власних фінансових ресурсів; оренда (лізинг) – передача права користування майном суб'єктові підприємницької діяльності на платній основі та на визначений

угодою термін; інвестування – процес вкладання грошей в об'єкти з розрахунком отримання додаткового доходу; венчурне інвестування – ризиковий внесок у фінансові проекти, передусім у високотехнологічні галузі [19]; краудфандинг – це зусилля підприємців та їхніх груп щодо фінансування своїх проектів (культурних, соціальних та некомерційних), спираючись на порівняно невеликі внески від порівняно великої кількості осіб, що використовують Інтернет, без стандартних фінансових посередників [59].

Залучення коштів може здійснюватись за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел [18]. До внутрішніх джерел звичайно відносяться амортизаційні кошти й отриманий прибуток. Основними зовнішніми джерелами є банківські позички й кошти, отримані від випуску цінних паперів. У середньому внутрішні джерела в розвинених країнах становлять до 75% залучених коштів, а на банківські позички й цінні папери припадає приблизно 5 і 20% відповідно [57].

Вільні кошти можуть бути використані для прибуткового інвестування в різні сфери: у виробничу й іншу господарську діяльність, нерухомість, антикваріат, коштовності й дорогоцінні метали, твори мистецтва. Кошти можуть бути вкладені в іноземну валюту, якщо вітчизняна знецінена, у пенсійні й страхові фонди, у цінні папери різних видів, віддані в позичку або покладені під відсотки на банківський депозит тощо. Ринок

цінних паперів – одна з багатьох сфер залучення вільних капіталів, і тому йому доводиться конкурувати за їх залучення [31].

Слід погодитись з думкою О.С. Бондаренко, що «центральне місце у системі фінансової науки на кожному етапі розвитку економіки займали і займають фінансові ресурси» [6]. Саме вони є підґрунтям успішного функціонування підприємств продовж стратегічного періоду, поряд з тим потребують постійного моніторингу для забезпечення або відновлення зростання ефективності їх використання. У табл. 4 наведено визначення фінансових ресурсів як економічної категорії.

Таким чином, аналіз наукових праць з проблеми визначення фінансових ресурсів як економічної категорії (табл. 4) та врахування сучасних економічних тенденцій дає змогу відзначити такі ключові моменти.

Таблиця 4

Визначення фінансових ресурсів як економічної категорії

Автор, джерело	Зміст визначення	Характеристика
Абрамова І., Віленчук О., Дема Д. та ін. [40, с. 11.]	Економічна категорія, що відображає сукупність усіх грошових коштів чи прирівняних до них високоліквідних активів (грошового капіталу), які були чи можуть бути вкладені у фізичний продуктивний капітал.	Розглядає як економічну категорію.
Базилевич В., інші [2]	Грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу і використання валового внутрішнього продукту.	Розглядає як грошові фонди.
Банківська енциклопедія [41]	Сукупність фондів грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні держави, підприємств, організацій. Характеризують фінансові положення економіки і одночасно є джерелом її розвитку. Виконують важливу роль у забезпеченні збалансованості натуральних і вартісних показників.	Розглядає як сукупність фондів грошових коштів.
Белоліпецький В. [3, с. 112–118]	Частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і виконання затрат із забезпечення розширеного відтворення.	Розглядає як частину грошових ресурсів.
Білоусова О. [4, с. 36–39.]	Виражає сутність грошових потоків, руху інших активів, що генерують дохід і подібні економічні вигоди, а також джерел формування капіталу.	Розглядає як сутність грошових потоків, руху інших активів.
Бондаренко О. [6, с. 65]	Сукупність коштів, які акумулюються за рахунок всіх можливих джерел в активах підприємства для забезпечення поточних і майбутніх економічних вигод на основі управління їх динамічним і статичним станами.	Розглядає як сукупність коштів.
Василик О. [9]	Фінансові ресурси держави включають ті з них, що перебувають у розпорядженні органів державного управління, всіх видів і форм підприємницьких структур і населення.	Розглядає як фінансові ресурси держави
Ванькович Д. [7, с. 7]	Грошові кошти фондового та нефондового характеру, що є в розпорядженні підприємств і використовуються ними для споживання, трансформації в інші види ресурсів або виконання фінансових зобов'язань.	Розглядає як грошові кошти фондового та нефондового характеру.
Гаретовський Н. [13]	Сукупність усіх коштів, які є в розпорядженні у певний період, тобто грошові фонди, кредитні ресурси, резерви грошових коштів.	Розглядає як сукупність усіх коштів.
Гудзь О. [14]	Кошти, залучені в господарський оборот підприємства із різних джерел з метою отримання економічних вигод.	Розглядає як кошти, залучені в господарський оборот підприємства.
Говорушко Т., Шеремет О. та інші [49]	Сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання.	Розглядає як сукупність коштів.
Зятковський І. [58]	Доцільно сприймати не як грошовий потік, котрим можна скористатися впродовж певного періоду, а як частину грошових коштів від його звичайної діяльності, що призначені для фінансування розширеного відтворення. Тобто під фінансовими ресурсами слід визнавати ті ресурси, які підприємство визначає для капіталізації.	Розглядає як ресурси, які підприємство визначає для капіталізації.
Ковальчук С. [20]	Грошові кошти господарюючого суб'єкта, які є сукупністю власних, запозичених та залучених доходів та надходжень підприємства і призначені для забезпечення безперервності процесу розширеного відтворення й виконання інших поточних та довгострокових фінансових зобов'язань підприємства.	Розглядає як грошові кошти господарюючого суб'єкта.

Коробов М. [21, с. 267]	Це власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються в статутних цілях підприємства.	Розглядає як власні і позичкові грошові фонди цільового призначення.
Левчаєв П. [22, с. 20]	Це поточні та потенційно можливі засоби, які за необхідності можуть бути прийняті і використані економічними суб'єктами як знаки розподіленої вартості з метою підтримання бажаних пропорцій функціонування.	Розглядає як поточні та потенційно можливі засоби, які при необхідності можуть бути прийняті і використані економічними суб'єктами.
Мельник О. [16]	Це грошові кошти фондового і нефондового характеру, що є в розпорядженні підприємства і використовуються ним для споживання і трансформації в інші види ресурсів або виконання фінансових зобов'язань.	Розглядає як грошові кошти фондового і не фондового характеру.
Опарін В. [27]	Сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Це авансовані кошти, що вкладаються в оборот і мають обов'язково повернутись. Але це не всі грошові кошти, а тільки ті гроші, які роблять гроші, тобто на основі використання яких формується додана вартість.	Розглядає як суму коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства.
Павлюк К. [28]	Грошові нагромадження і доходи, які створюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб.	Розглядає як грошові нагромадження і доходи.
Пойда-Носик Н. [29]	Сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату у процесі реалізації продукції, основних і оборотних засобів і видачі зобов'язань.	Розглядає як сукупність усіх грошових ресурсів.
Родіонова В. [46]	Грошові доходи і нагромадження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат розширеного відтворення та економічного стимулювання працюючих.	Розглядає як грошові доходи і нагромадження.
Романовський М., Врублевська О., Сабанті Б., інші [47]	Усі джерела коштів, акумульовані підприємством для формування необхідних йому активів з метою здійснення усіх видів діяльності, як за рахунок власних доходів, нагромаджень та капіталу, так і за рахунок різного роду надходжень.	Розглядає як усі джерела коштів.
Сенчагов В. [33]	Це сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань та інших грошових коштів, які формуються в процесі створення, розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту.	Розглядає як сукупність грошових нагромаджень.
Сичов В. [35]	Це грошові нагромадження і грошові фонди, що створюються підприємствами, об'єднаннями в процесі розподілу і перерозподілу суспільного продукту і національного доходу.	Розглядає як грошові нагромадження і грошові фонди.
Сисоєва Л. [34]	Це сукупність коштів підприємства, що спрямовуються на формування активів.	Розглядає як сукупність коштів підприємства.
Стецюк П. [38]	Це складник оборотних активів. Це найбільш ліквідні активи, які забезпечують неперервність руху грошових потоків підприємства в процесі реалізації його планів та виконання зобов'язань.	Розглядає як складник оборотних активів.
Угленко О. [39]	Кошти, залучені в господарський оборот підприємства з різних джерел з метою отримання економічних вигід, що використовуються для забезпечення поточної та інвестиційної діяльності.	Розглядає як кошти, залучені в господарський оборот підприємства з різних джерел.
Худолій Л. [55]	Сума коштів, спрямованих в основні та оборотні кошти підприємства.	Розглядає як суму коштів, спрямованих в основні та оборотні кошти підприємства.
Чупис А., Царенко А., Кашенко О. [56]	Це всі кошти підприємства, накопичені у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, акумульовані у цільових джерелах і перетворені у відповідну матеріальну форму чи призначені для здійснення певних витрат.	Розглядає як всі кошти підприємства.

Фінанси – це економічна категорія, що відображає сукупність усіх грошових коштів чи прирівняних до них високоліквідних активів, які були чи можуть бути вкладені у матеріальні або нематеріальні активи підприємства [40]; грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу і використання валового внутрішнього продукту, ресурсів підприємства [2; 13; 21; 35]; частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і виконання затрат із забезпечення подальшого успішного функціонування [3]; грошові потоки, рух інших активів, що генерують дохід і подібні економічні вигоди, а також джерел формування капіталу [4; 38]; сукупність коштів, які акумулюються за рахунок всіх можливих джерел в активах підприємства для забезпечення поточних і майбутніх економічних вигод на основі управління їх динамічним і статичним станами [6; 34; 49]; поточні та потенційно можливі засоби, які за необхідності можуть бути прийняті і використані економічними суб'єктами як знаки розподіленої вартості з метою підтримання бажаних пропорцій функціонування [6; 20; 22; 39]; усі джерела коштів, акумульовані підприємством для формування необхідних йому активів з метою

здійснення усіх видів діяльності, як за рахунок власних доходів, нагромаджень та капіталу, так і за рахунок різного роду надходжень [47].

Узагальнюючи подані визначення (табл. 1–4), які ілюструють розвиток фінансів як науки, можна дійти висновку, що спостерігається наступність між зазначеними категоріями та їх поступовий розвиток, що зумовлюється особливостями функціонування економіки на тому чи іншому етапі, появою нових джерел фінансування та зміною мети функціонування господарських суб'єктів.

Висновок. Таким чином, для забезпечення поступового зростання ефективності функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств та зростання їх гнучкості стосовно прийняття управлінських рішень у фінансовій сфері доцільним представляється обґрунтування джерел їх фінансування як головного чинника, що впливає на фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання та найбільш філігранно може реагувати за зовнішні зміни та потреби самого підприємства. Подальшими напрямками дослідження є розроблення методичного підходу щодо вибору джерел фінансування підприємств.

Список використаних джерел:

1. Азрилян А. [Фінансування [Електроний ресурс] // Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрильяна. – М. : Институт новой экономики, 1997. – Режим доступу: <http://enc-dic.com/economic/Finansirovanie-16156.html>].
2. Базилевич В.Д. Державні фінанси [навч. посіб.] / В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. – К.: Аті-ка, 2002. – С. 15.
3. Белоліпецький В.Г. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств / В.Г. Белоліпецький // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 112–118.
4. Білоусова О.С. Фінансове планування на підприємствах: теорія, методологія та практика / О.С. Білоусова; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 388 с.
5. Боди З. Фінанси: Пер. с англ. / З. Боди, Р. Мертон. – М., 2000. – 592 с.
6. Бондаренко О.С. Розвиток фінансової науки у напрямі управління фінансовими потоками підприємств [Текст] / О.С. Бондаренко // Економіка та держава. – 2015. – № 5. – С. 62–66.
7. Ванькович Д.В. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств // Фінанси України. – 2002. – № 7. – С. 44–50.
8. Васечко Л. Співвідношення понять «фінансовий механізм», «механізм фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансове регулювання» / Л. Васечко // Вісник Львів. ун-ту. Серія екон. – 2009. – Вип. 41. – С. 103–107.
9. Василик О.Д. Теорія фінансів [підручник] / О. Василик. – К.: НІОС. – 2000. – С. 75.
10. Венгер В.В. Фінанси: навч. пос. [для студ. Вищ. Навч. зал.] / В.В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
11. Великий економічний словник [Електроний ресурс] // Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрильяна. – М. : Институт новой экономики, 1997. – Режим доступу: http://big_economic_dictionary.academic.ru/17084/ФИНАНСИРОВАНИЕ.
12. Витте С.Ю. Конспект лекцій о народном и государственном хозяйстве. М., 1997.
13. Гаретовский Н.В. Финансы в системе производственных отношений социалистического общества / Н. Гаретовский // Финансы СССР. – 1983. – № 11. – С. 27–28.
14. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / О.Є. Гудзь. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – С. 26.
15. Економічна енциклопедія : у трьох томах / редкол. : В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2002. – Т. 3. – 952 с.
16. Економічний зміст фінансових ресурсів підприємства / О.М. Мельник // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С. 354–356.
17. Зятковський І.В. Фінанси суб'єктів господарювання: основні засади та практика організації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук: спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / І.В. Зятковський. – Тернопіль, 2006. – 43 с.
18. Івахненко І.С. Фінансування інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів [Текст] / І.С. Івахненко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 212–219.
19. Кириленко І.В. Роль венчурного фінансування у розвитку інноваційної діяльності / І.В. Кириленко, М.М. Спіцин // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – № 24–25. – С. 87–91.
20. Ковальчук С.В. Фінанси: навч. пос. / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Л.: Новий світ. – 2006. – 568 с.
21. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання. – 2000. – 380 с.
22. Левчаев П.А. Обеспечение стоимостного прироста финансовых ресурсов экономических субъектов в условиях инновационной экономики: теория и методология исследования: автореф. дис. докт. екон. наук: спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / Левчаев Петр Александрович. – Орел, 2007. – 58 с.
23. Нікбахт Е. Фінанси / Е. Нікбахт, А. Гроппеллі; [пер. з англ. В.Ф. Овсієнко та В.Я. Мусієнка]. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
24. Нитти Ф. Основные начала финансовой науки (перевод с итальянского А. Свирищевского). – Изд. М. и С. Сабашниковых. – Москва, 1904 г.
25. Огородник В.О. Категорія «фінанси»: загроза десемантизації та можливість застосування метонімії [Текст] / В.О. Огородник // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2014. – Вип. 42. – С. 146–148. – С. 148.
26. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. – М.: Азбуковник, 1997.
27. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) [монографія] / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
28. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави [монографія] / К. Павлюк. – К.: НІОС, 1998. – 176 с.
29. Пойда-Носик Н.Н. Фінансові ресурси підприємства / Н.Н. Пойда-Носик, С.С. Грабарчук // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 101.

30. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
31. Рынок ценных бумаг: Учебник / Под ред. В.А. Галанова, А.Й. Басова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 448 с.
32. Сабанти Б.М. Теория финансов.: Учебное пособие. 2-е изд. – М.: Менеджер, 2000.
33. Сенчагов В.К. Реформа цен: проблемы и реальность / В. Сенчагов. – М.: Финансы и статистика, 1991. – С. 54-57.
34. Сисоева Л.В. Аналіз фінансових ресурсів та достатності власного капіталу, як рівень фінансової надійності страховика [Електронний ресурс] / Л.В. Сисоева. – Режим доступу: http://www.pbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_43/statti/32.pdf.
35. Сичов В.О. Розробка методології управління ефективністю діяльності виконавчих органів міської ради / В. Сичов // Актуальні проблеми державного управління. – 2005. – № 1. – С. 317–327.
36. Словник української мови в 11 томах / за заг. ред. І.К. Білодіда. – Том 10. – К.: Наукова думка, 1979. – 658 с.
37. Стасюк Н.Л. Фінанси. Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2008. – 256 с.
38. Стецюк П.А. Економічна суть фінансових ресурсів / П.А. Стецюк // Фінанси України. – 2007. – № 1-6. – С. 129-143., с. 111.
39. Угленко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.04.01 / О.М. Угленко. – Київ, 2005. – 20 с.
40. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія / [І.В. Абрамова, О.М. Віленчук, Д.І. Дема та ін.]; за ред. проф. Д.І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – 364 с.
41. Фінансові ресурси [Електронний ресурс] // Банковская энциклопедия. – Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/bank-7-4/45.htm>.
42. Фінансові ресурси [Електронний ресурс] // Энциклопедии. Словари. – Режим доступу: <http://enc-dic.com/economic/Finansovye-Resursy-16208.html>.
43. Фінансові ресурси [Електронний ресурс] // Экономический портал. – Режим доступу: <http://www.economicportal.ru/term-words/word-f2.html#f4>.
44. Фінансові ресурси [Електронний ресурс] // Экономический словарь. – Режим доступу: http://gufo.me/content_eco/finansovye-resursy-9093.html#ixzz4LcwQshGE.
45. Фінансовий менеджмент: Підручник / [ред. Поддєрьогін А.М.] – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
46. Финансы [уч. пособие] / Под ред. В.М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 432 с.
47. Финансы: учебник для вузов / Под ред. проф. М.В. Романовського, проф. О.В. Врублевской, проф. Б.М. Сабанти. – М.: Издательство «Перспектива»; Издательство «Юрайт», 2000. – 520 с.
48. Фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. – Вінниця: Нова Книга, 2009. – 383 с.
49. Фінанси для фінансистів [текст] : підручник / О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорухи. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 612 с.
50. Фінанси [Електронний ресурс] // Толковый словарь экономических терминов. – Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/biznes-15-7/98.htm>.
51. Фінанси [Електронний ресурс] // Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1997. – Режим доступу: http://big_economic_dictionary.academic.ru/17111.
52. Фінансування [Електронний ресурс] // Экономический словарь. – Режим доступу: http://gufo.me/content_eco/finansirovanie-7616.html#ixzz4Lcvlzvin.
53. Фінансування [Електронний ресурс] // Экономический портал. – Режим доступу: <http://www.economicportal.ru/term-words/word-f2.html#f4>.
54. Фінансування [Електронний ресурс] // Экономические механизмы управления рисками чрезвычайных ситуаций. – Режим доступу: <http://nuesing.ru/eco/15.html>.
55. Худолій Л.М. Теорія фінансів: навчально-методичний посібник. – Київ, вид-во Європейського університету, 2003. – 167 с. – С. 42.
56. Чупис А., Царенко А., Кашенко О. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование) / Под ред. А.В. Чуписа. – Суммы: Университетская книга, 1999. – 332 с.
57. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 535 с.
58. Юрій С.І., Федосов В.М., Алексеєнко Л.М., Зятковський І.В., Кириленко О.П. Фінанси: підручник / С.І. Юрій (ред.), В.М. Федосов (ред.). – К.: Знання, 2008. – 611 с.
59. Belleflamme P. Crowdfunding: Tapping the right crowd [Електронний ресурс] / P. Belleflamme, T. Lambert, A. Schwienbacher // Journal of Business Venturing. – 2014. – Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2292363_code301672.pdf.
60. Gitman L.J. Basic Managerial Finance. 2-nd ed. Harper & Row, 1989. – С. 4.
61. Parker R.H. Macmillan Dictionary of Accounting. 2-nd ed. The Macmillan Press LTD, 1992. – С. 120.

Аннотация. В статье рассмотрена трансформация научно-методических подходов к определению категорий «финансы», «финансирование», «финансовое обеспечение», «финансовые ресурсы». Идентифицировано их особенности, формы и методы. Доказано, что обоснование источников финансирования предприятия является главным фактором, влияющим на финансово-экономическое состояние субъектов хозяйствования, который может адекватно реагировать на внешние изменения и его потребности.

Ключевые слова: категория, финансы, финансирование, финансовое обеспечение, ресурсы.

Summary. The paper discusses the transformation of scientific and methodological approaches to the definition of the categories "Finance", "financing", "financial providing", "financial resources". Identified by their features, forms and methods. It is proved that the justification of the sources of financing of the enterprise are the main factor affecting economic and financial condition of business entities and can adequately respond to external changes and its needs.

Key words: category, finance, financing, financial providing, resources.